

14.4.2014

TERVEYDEN EDISTÄMISEN NEUVOTTELUKUNTA

Aika Perjantai 28.3.2014 klo 9.00 – 11.00

Paikka Hallintorakennuksen kokoushuone 1.26

 Läsnä Kunnallisneuvos Antero Saksala, puheenjohtaja
 Toiminnanjohtaja Ulla Harala, Hämeenmaan sydänpiiri
 Professori Leena Koivusilta, Tampereen yliopisto
 Sivistysjohtaja Niina Lehtinen, Lempäälä
 PSHP:n hallituksen jäsen Tuukka Liuha
 Suunnittelupäällikkö Marko Mäkinen, Pirkanmaan liitto
 PSHP:n hallituksen jäsen Tuula Petäkoski-Hult, Lempäälä
 Johtaja Tommi Vasankari, UKK-instituutti
 Ylilääkäri Maarit Varjonen-Toivonen, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri

 Toimistos sihteeri Teija Kvist-Sulin, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri/ PETE, sihteeri
 Terveystieteen maisteriopiskelija Teija Paukku
 Opiskelija Oliver Kanto

 Poissa Hallintoylihoitaja Pirjo Aalto, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
 Kaupunginjohtaja Aki Viitasaari, Akaa
 Vt. suunnittelupäällikkö Mika Vuori, Tampere
 Uutispäällikkö Timo Ylihärtilä, Aamulehti
 Asiantuntijajohtaja Riitta Salunen, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri/ PETE

	Käsiteltävät asiat	Vastuuhenkilö
1.	Kokouksen avaus <ul style="list-style-type: none"> Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti läsnäolijat tervetulleiksi. Kokouksen alussa käytiin osallistujien esittäytymiskierros. 	Pj, Antero Saksala
2.	Edellisen kokouksen muistio <ul style="list-style-type: none"> Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio. 	Pj, Antero Saksala
3.	Asialistan hyväksyminen <ul style="list-style-type: none"> Hyväksyttiin kokouksen asialista. 	Pj, Antero Saksala
4.	Pirkanmaan alueellinen terveystieteiden suunnitelma <ul style="list-style-type: none"> Pirkanmaan alueellinen terveystieteiden suunnitelma on parasta aikaa kuntakierroksella (liite 1/ dia 4). Kierros on alkanut 10.2.2014 Pirkkalasta ja se päättyy 15.4.2014 Urjalaan ja Akaaseen. Maaliskuun loppuun mennessä suunnitelma on esitelty 75 %:lle (18 kuntaa) alueellisen terveyden edistämisen koordinaation kattavista kunnista. Tavoitteena on ollut tehdä suunnitelma 	Ylilääkäri Maarit Varjonen-Toivonen

14.4.2014

	Käsitteltävät asiat	Vastuuhenkilö
	<p>telma tutuksi kunnille alkukevästä, jotta sitä osattaisiin hyödyntää vuoden 2015 toiminta- ja taloussuunnitteluprosessissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilaisuuksia on järjestetty 16 kpl,(Virrat ja Ruovesi sekä Punkalaidun ja Sastamala ovat pitäneet yhteisen tilaisuuden) ja niihin on osallistunut yhteensä 329 henkilöä. • Tilaisuudet toteutetaan jokaisessa terveyden edistämisen alueellisen koordinaation 24 kunnassa samanaikaisesti (dia 5). Tilaisuudessa esitellään Pirkanmaan alueellinen terveysliikuntasuunnitelma ja kerrotaan mitä tukea kunnat voivat saada UKK-instituutilta ja Hämeen Liikunta ja Urheilu Ry:ltä. Kesto on 1,5 h ja tilaisuuden puheenjohtajana on kunnanjohtaja. • Tilaisuudessa järjestetään työpaja, jossa kunnan eri toimialojen edustajat miettivät, mitä terveysliikunnan haasteet omassa kunnassa ovat ja miten alueellista terveysliikuntasuunnitelmaa voisi hyödyntää asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Työpajan tuotos ja purkukeskustelut kirjataan yhteen ja lähetetään kunnan hyvinvointikoordinaattorin kautta hyvinvointiryhmässä jatkotyöstettäväksi. • Yleensä kunnan eri toimialojen osallistuminen tilaisuuksiin on ollut hyvä (dia 6). Vähäisintä on ollut kuntien teknisen toimen osallistuminen. 16 tilaisuudesta vain 9:ssä on ollut edustus kunnan teknisestä toimesta. • Tilaisuudet ovat olleet dynaamisia ja palaute on ollut positiivista. Pieniä päätöksiäkin on jo tehty terveysliikunnan edistämiseksi. Kierros on onnistunut siinä, että asia on saatu sopivasti esille päätösten tekoa varten. • Kuntakierros on ollut toimijoiden, resurssien haltijoiden ja päättäjien yhteinen katalysaattori. <p>Keskusteluissa ja työpajoissa on noussut mm. seuraavanlaisia haasteita terveysliikunnan edistämässä (dia 7):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuntalaisten oma vastuu ja siihen liittyvä aktiivointi <ul style="list-style-type: none"> ○ Osa kuntalaisista liikkuu paljon, osa ei lainkaan. Miten liikkumattomat saadaan liikkeelle? ○ Vanhemmat passivoivat lapsiaan, heidät viedään autolla päiväkotiin, kouluun ja harrastuksiin. ○ Ikäihmisille pitäisi saada saattajia, jotka kuljettavat heitä ulkona. Muuten vanhukset voivat jäädä helposti kotiin. • Liikenteeseen, liikuntapaikkoihin ja rakentamiseen liittyvät haasteet <ul style="list-style-type: none"> ○ Kevyen liikenteen väylä on usein paras liikunta- 	

14.4.2014

	Käsitteltävät asiat	Vastuuhenkilö
	<p>paikka. Yleensä autotiet aurataan talvella ensin ja vasta sen jälkeen kävely- ja pyörätiet. Kevyen liikenteen väylät kuntoon ennen autoteitä.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kaupunkisuunnittelu tapahtuu autojen ehdoilla. Kevyen liikenteen väyliä ei suunnitella tarpeeksi hyvin. Väylille pitäisi sijoittaa penkkejä, joissa voisi istua. ○ Sisäliikuntapaikoista on pulaa talvella, miten sisäliikuntapaikkoja tarjotaan tasapuolisesti eri harrastajille? Onko niitä syrjäisemmilläkin alueilla? <ul style="list-style-type: none"> ● Ammattihenkilöstö, seurat ja tiedonkulku <ul style="list-style-type: none"> ○ Ammattihenkilöitä on vaikea saada motivoimaan väestöä. Henkilöstö on tietämätöntä siitä, mitä tarjontaa kunnassa on eri toimijoiden järjestäminä. Tiedonkulu kunnan eri toimialojen eikä seurojen välillä toimi. Liikuntareseptistä ei ole tarpeeksi tietoa eikä tietoa siitä, käytetäänkö sitä jollain toimialalla. Kuntien liikuntatarjottimia pitäisi käyttää enemmän avuksi, usein ongelmana on se, että kuntien sivuilta ei löydy tarvittavaa tietoa kovin helposti. Onko niissä myös kaikki tarjonta mukana? ○ Ohjaajien puute on ongelma kuten myös matalan kynnyksen paikkojen puute. Pitäisi olla liikuntatila, jossa voisi vain "höntsäillä". ○ Seurojen välillä on päällekkäistä toimintaa. Seurojen pitäisi tehdä enemmän yhteistyötä kunnan ja toistensa kanssa päällekkäisyyksien välttämiseksi ja uuden toiminnan kehittämiseksi. ○ Asenteet ovat suurin este terveysliikunnan edistämässä. Terveysliikunnan edistäminen ei välttämättä tarvitse paljon rahaa, pienilläkin resursseilla voi tehdä paljon, jos vain on tahtoa. Joissain kunnissa on esim. liikuntavälineitä vuorattavana kuntalaisille. <p>Ehdotuksia haasteisiin vastaamiseksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Pitäisi olla lähellä toisiaan olevia liikuntatiloja sekä lapsille että aikuisille. Näin lapset ja vanhemmat voisivat harrastaa omaa liikuntalajiaan yhtä aikaa. ○ Ikäihmisten liikkuminen on isoissa paikoissa ongelma, jos ei ole saattajaa avustamassa. Lempäälässä on saatu hyviä kokemuksia liikuntaystävätoiminnasta. Ystävä on hyväkuntoinen, suurin piirtein samanikäinen kuin avustettavakin. ○ Lasten liikuntaa voisi olla järjestettynä iltapäivällä koulun jälkeen, näin ilta-aika jäisi muulle vapaa-ajalle. Myös koulukuljetukset saisi järjestettyä paremmin ja syntyisi säästöjä. ○ Arkiliikunta ei ole ristiriidassa huippu-urheilun 	

14.4.2014

	Käsitteltävät asiat	Vastuuhenkilö
	<p>kanssa mutta esim. jäähalli on kallis ja sillä rahalla voisi rakentaa useita lähiliikuntapaikkoja. Voisiko liikuntapaikkojen rakentamisinvestoinneissa osan rahasta siirtää vapaamuotoisen liikkumispaikkojen tukemiseen. Toisaalta jääkiekko vaikuttaa asenteisiin ja idolit saavat lapset liikkumaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Koululiikuntatilojen hallinnointi koulunpäivän ulkopuolella pitäisi selkeyttää, tällä hetkellä kunnissa eri käytäntöjä tilojen hoitajista. Jossain kunnassa liikuntatoimi hallinnoi, jossain tilalaitos ja jossain muualla joku muu. Tilat ovat usein urheiluseurojen käytössä koulupäivien ulkopuolella ja tilojen saaminen uusille käyttäjille on vaikeaa. <p>Alueellisen terveystuennon suunnitelman hyväksymismenettely</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diassa 8 on prosessikaaviona esitetty Pirkanmaan alueellisen terveystuennon suunnitelman laatiminen hyväksymismenettelyineen. Kuntakerroksen jälkeen suunnitelma viimeistellään ja esitellään PSHP:n johtoryhmälle joka esittää suunnitelman PSHP:n hallitukselle. Hallitus hyväksyy suunnitelmaan, jonka jälkeen alueellinen terveystuennon suunnitelma voidaan julkaista HLU:n, UKK-instituutin ja PSHP:n nettisivuilla. • Päätettiin, että hallituksen hyväksymisen jälkeen alueellinen terveystuennon suunnitelma uutisoidaan ja saatetaan yleiseen tietoon. <p>Keskustelua</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pirkanmaan alueellinen terveystuennon suunnitelma on tiivis ja selkokielineen, aito työväline ja sen pitäisi saada ansaitsemansa huomio. Tiedotusta pitäisi vielä suunnitella tarkemmin. Keskustelussa ehdotettiin, että suunnitelmaa käsitellään seuraavassa neuvottelukunnan kokouksessa 5.6.2014. Kokoukseen pyydetään uutispäällikkö Timo Ylihärtilän lisäksi PSHP:n tiedottaja suunnittelemaan viestintää. Voisiko myös sosiaalista mediaa käyttää viestintäkeinona. • Tavoitteena on suunnitelman esittely hallitukselle ennen juhannusta, jolloin suunnitelman julkaisu olisi jo kesällä. • Neuvottelukunta voisi suunnitelman hyväksymisen jälkeen linjata neljä – viisi painopistettä , joihin kunnat voisivat sitoutua terveystuennon suunnitelmissaan. • Hyvinvointikoordinaattoreilta saadun palautteen mukaan teknisen toimen osallistuminen hyvinvointiryhmän kokouksiin ja hyvinvointikertomuksen laadintaan on useassa kunnassa ollut haasteellista. Keskustelussa todettiin, että tekninen toimi ei ehkä miellä itseään kuntastrategian toteuttajana siten kuin pitäisi. Hyvinvointiryhmien kokoukset voisi ehkä järjestää tekni- 	

14.4.2014

	Käsiteltävät asiat	Vastuuhenkilö
	sen toimen tiloissa, jolloin osallistuminen voisi olla aktiivisempaa. Lisäksi voisi käyttää valokuvia esittämään terveysliikunnan esteitä tai mahdollisuuksia	
5.	Päätösten ennakoarviointi- eli EVA -menettely <ul style="list-style-type: none"> • Terveydenhuoltolain 11§:ssä kunnat veloitetaan selvittämään ennakolta ratkaisujen vaikutus kuntalaisten terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin (dia 10). Sähköinen hyvinvointikertomus -työkalu siirtyi vuodenvaihteessa Kuntaliiton hallintaan ja EVA -menettely on tulossa myös sähköiseen hyvinvointikertomukseen syksyllä. Kuntaliitto julkaisi kesällä 2011 terveydenhuoltolain voimaantulon yhteydessä oppaan ”Vaikutusten ennakoarviointi kunnallisessa päätöksenteossa”. Kun EVA on saatu osaksi sähköistä hyvinvointikertomus -työkalua, Kuntaliitto järjestää koulutuksia sen käytöstä. TerPS2 Pirkanmaan osahankkeen kunnista osa käyttää EVA:a, osa harjoittelee ja suurimassa osassa kuntia ei ole tehty päätöstä Evamenettelyn käyttöönotosta. Ylöjärvi käyttää EVA:a hyvin aktiivisesti ja Nokialla EVA on mainittu kuntastrategiassa. • Yhteistoiminta-alueilla isäntä-/ vastuukunnan tulee antaa asiantuntemusta jäsenkunnille myös EVA -menettelyssä. • Liitteinä 2 ja 3 on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Tiedä ja toimi –kortit (dia 10) • Kuntien on tarpeen linjata, mitkä ratkaisut vaativat EVA:n käyttöä. EVA:n hyötyjä (dia 11) ovat mm. päätöksenteon läpinäkyvyys ja järjestelmällisyys. EVA:ssa on neljä tarkastelunäkökulmaa (dia 12): vaikutukset kuntalaiseen, organisaatioon, talouteen ja ympäristöön. Valmisteltavista päätöksistä ja ratkaisuista voidaan tehdä ensin suppea EVA -arvio, jolla selviää, tarvitaanko varsinaista vaikutusten ennakoarviointia. • Tehtiin harjoitus suppean EVA -menettelyn käytöstä (diat 15 – 16). Jos rasteja on ≥ 15, varsinaisen EVA -menettelyn toteuttaminen on perusteltua. EVA -menettely myös lisää päätöksenteon objektiivisuutta aiheissa jotka herättävät paljon tunteita. • Dioissa 17 – 20 on EVA -menettelyn vaiheet kun on päädytty tekemään varsinainen EVA. Esimerkeissä vain kuntalaisvaikutukset. 	Ylilääkäri Maarit Varjonen-Toivonen
6.	”Terveyspuun” tilannekatsaus <ul style="list-style-type: none"> • Terveyspuun jatkokehittämisestä on pidetty palaveri, johon osallistuivat PSHP:n hankintapäällikkö, tietohallinnosta vastaava -, internet vastaava henkilö sekä terveyden edistämisen ylilääkäri. Jatkokehittämisestä 	Ylilääkäri Maarit Varjonen-Toivonen

14.4.2014

	Käsiteltävät asiat	Vastuuhenkilö
	<p>on nyt pyydetty tarjoukset. Vartenotettavia tarjouksia on tullut neljä – viisi ja tarjousten loppusummat ovat n. 10.000e – 15.000e.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terveyspuun kehittämiseen ei ole varattu rahaa sairaanhoitopiirin budjetissa. Terveiden edistämisen ylläkäri on tehnyt sairaanhoitopiirin linjausneuvotteluita varten, osana alueellisen terveyden edistämisen koordinaation kokonaissuunnitelmaa, rahoitussuunnitelman, jossa terveyspuun jatkokehittäminen ja ylläpito on mukana. Jatkokehittäminen on suunniteltu tehdään tämän ja ensi vuoden aikana. • Terveyspuun lehdet, juuret ja sienet kuvaavat alueellisessa hyvinvointikertomuksessa olevia indikaattoritietoja. Em. palaverissa sovittiin, että internet-vastaava päivittää indikaattoritiedot kahdesti vuodessa. Pari päivää ennen Terveiden edistämisen neuvottelukunnan kokousta ei Sotkanetissa ollut vielä käytävissä vuoden 2013 tietoja. Kouluterveyskyselyn tiedot päivitetään kahden vuoden välein kun kysely on valmistunut. • Keskustelussa todettiin, että Terveyspuun jatkokehittäminen on ollut hidasta rahan puutteen vuoksi. Nyt kun rahaa on budjetoitu, toivotaan että puu saadaan syksyllä 2014 toimimaan. • Keskustelussa myös toivottiin, että tiedot saataisiin päivittymään Sotkanetistä automaattisesti. Sovittiin, että seuraava päivitys tehdään manuaalisesti toukokuun lopulla 2014. • Päätettiin, että Terveyspuun uudistamisen jälkeen siitä uutisoidaan ja saatetaan se laajemmin yleiseen tietoisuuteen. 	
7.	<p>Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen painopiste 2014: yhteisöllisyyden lisääminen, syrjäytymisen vähentäminen ja sisäinen turvallisuus (dia 22)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alueellinen terveydenedistämisen työryhmä on kokouksessaan 11.2.2014 miettinyt tavoitteiden kohderyhmää, tavoitteiden haasteita ja miten haasteisiin voisi vastata. Kohderyhmäksi valikoituivat käytännössä lähes kaikki suomalaiset. • Työryhmä mietti, miten haasteisiin pitäisi vastata. Mm. ennaltaehkäisy, päättäjien informointi, vapaaehtoistyö, kuntalaisten oma vastuu, koulutus, maahanmuuttajien kotouttaminen ja eri toimijoiden yhteistyö nousivat esille mahdollisina ratkaisukeinoina. <p>Keskustelua:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pirkanmaan alueellinen terveysliikuntasuunnitelma ja Terveyspuu ovat lähes valmiit. Näitä olisi nyt hyvä lähteä viemään eteenpäin viestinnän keinoin. Terveysliikuntasuunnitelma on osa yhteisöllisyyden lisää- 	

14.4.2014

	Käsitteltävät asiat	Vastuuhenkilö
	<p>mistä. Terveysliikuntasuunnitelman hyvä viestintä voisi lisätä yhteistöllisyyttä Pirkanmaalla. Media on myös isoin osa-alue, jolla Terveyden edistämisen neuvottelukunta voi tukea kuntien terveyttä edistävää toimintaa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uusi opiskelijahuoltolaki edistää terveyttä ja hyvinvointia ja siirtää painopistettä yhteisöllisyyteen yksilöllisyyden sijasta. Uusi laki asettaa haasteita. Sen tarkoituksena on luoda toimintakulttuuri, jossa koko yhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat. • Terveyden edistämisen alueellisella koordinaatiolla on rajalliset resurssit. Käytännön työ tehdään kunnissa, järjestöissä ym. organisaatioissa. Hyödynnetään alueellista terveystuunnitelmaa ja myös alueellista ravitsemussuunnitelmaa yhteisöllisyyden lisäämisessä ja syrjäytymisen vähentämisessä ja tuodaan niitä sekä Terveyspuuta viestinnän keinoin enemmän näkyville. 	
8.	<p>Muut mahdolliset asiat</p> <p>TerPS2 Pirkanmaan osahankkeen päätösseminaari on 5.6.2014, FM5 auditorio klo 12.30 – 15.30</p> <ul style="list-style-type: none"> • TerPS2 Pirkanmaan osahankkeen päätösseminaariin kutsutaan kuntapäätäjiä, kuntien hyvinvointiryhmät, Ted-neuvottelukunta, alueellinen ted -työryhmä ja muita sidosryhmiä. • Seminaarissa tuodaan esille kuntien hankkeen aikana rakentamia hyviä käytäntöjä. • Tilaisuuden moderaattoriksi on tulossa Maarit Tastula ja tavoitteena on vuorovaikutteinen tilaisuus. Moderaattorin kanssa on alustavasti suunniteltu, että hyvinvointikoordinaattorit käyvät n. 5 henkilön ryhmissä läpi eri teemoja vuorovaikutteisesti yleisön kanssa. • Puheenvuorot ovat myös koordinaatohankkeella sekä Kuntaliitolla • Keskustelussa ehdotettiin, että seminaarissa voisi olla myös ohjelmallinen osuus. Esim. lasten ja nuorten PiiPoo tai hyvinvointikoordinaattorit selvittävät mahdollisia esiintyjiä omista kunnistaan. • Osahankkeesta tehdään paperimuotoinen esite, joka sähköisenä versiona voidaan laittaa hankekuntien ja sairaanhoitopiirin nettisivuille. Kuntapäätäjiltä pyydetään esitettä varten muutaman rivin teksti miten hankkeen aikana on vaikutettu kuntalaisten hyvinvointiin ja/ tai kunnan hyvinvointijohtamisen rakenteisiin. 	Ylilääkäri Maarit Varjonen-Toivonen

14.4.2014

	Käsiteltävät asiat	Vastuuhenkilö
	<p>Terveydenedistämisen nettisivustot</p> <ul style="list-style-type: none"> Kuntien nettisivustot ovat hyvin erilaisia ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyvää tietoa on vaikea löytää. Kuntien ted-sivujen kehittämistä on mietitty sekä alueellisessa terveyden edistämisen työryhmässä että hyvinvointikoordinaattoreiden työryhmässä. Hyvinvointikoordinaattoreiden kokouksessa päädyttiin siihen, että sivujen rakenne kopioidaan Tampereen kaupungin terveystutkan rakenteesta. Näin sama tieto löytyy samasta paikasta kaikissa kunnissa. Tämä helpottaa esim. muuttotilanteessa tietojen löytymistä. Jos terveystutka joskus laajenee, yhteinen rakenne nopeuttaa sen levittämistä. <p>Hyvinvointikoordinaattorin tehtävät</p> <ul style="list-style-type: none"> TerPS2-koordinaatiohanke julkaisee sähköisen hyvinvointikertomuksen internetsivuilla asiakirjan, jossa on esimerkkejä hyvinvointijohtamisen tehtävistä, vastuista ja valtuuksista kunnan eri toimijoille. Terveydenhuoltolaki velvoittaa kunnat kirjaamaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutahot ja ko. asiakirja on tuki siihen. Nettisivujen kautta se on kaikkien kuntien käytettävissä ja myös Kuntaliitto ja STM tukevat sen käyttöönottoa. 	
9.	<p>Kokouksen päättäminen</p> <p>Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.50</p>	Pj, Antero Saksala

Liitteet

Liite 1	Diat MVT 28.3.2014
Liite 2	Tiedä ja toimi –kortti: Vaikutusten arviointi ennakkoon
Liite 3	Tiedä ja toimi –kortti: Tarkistuslista hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi

JAKELU

Terveyden edistämisen neuvottelukunnan jäsenet
 Teija Kvist-Sulin
 Anita Niemelä, Pia Lepistö
 Terveystieteiden maisteriopiskelija Teija Paukku